נתנו ליבנות בתמיה וכו' הילכך כשיבנה שם יהיה מזיקו והוי גיריה לפיכך גם עתה לא יפתח כדי שלא יצטרך להתרעס עמו בדין וכ"כ הראב"ד ז"ל בתשובה וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכתב ה"ר יונה ז"ל הבא לעשות גג נגד תקרת בית חבירו יכול למחות ולומר שמא אבנה גם אני עליה בחלונות ותזיקני בראיה הילכך עושה מעקה לחצי גגו מעתה שלא יזיק עליו וכן אם בא לפתוח חלון כנגד כותל חברו אומר לו חברו שלא יפתח חלונות אלא בחצי הכותל כדי שיוכל חברו לפתוח חלונות בחצי הכותל האחר ועושה מעקה אצל סוף חלונותיו כדי שלא יוכל להציץ משם בחלונות שיפתח חברו בחצי הכותל האחר שלא כנגדו ואין לומר שימנענו מלפתוח חלון כלל בכותל שמא יפתח [ג] הוא לאחר שא"כ שניהם ימנעו זה את זה ומה בלע להם כשלא יפתח א' מהם חלון בכותל עכ"ל ולקמן גבי משרה וירק יש להאריך בכיוצא בזה. אמר המחבר מה שכתב ז"ל הוא כסברת רי"ף ורש"י ז"ל אבל הרא"ש ז"ל כתב שאין א' יכול לעכב על חבירו ולומר היום או למחר אפתח ותעכב עלי שרשות הרבים (א) הוא והראשון שפתח הוי כזוכה מן ההפקר בחו"מ בסימן קנ"ד ולפי סברתו ז"ל שאין חזקה היכא [ב] שאין יכול חברו למחות א"כ ה"נ אין לו חזקה וכן כתבו ר"ח ור"ת ז"ל שאין יכול למחות. גם ה"ר יונה ז"ל האריך כאן בענין הטמנה גבי מתני' דגפת דמייתי בגמ' [דף יט.] הכא היא דבעא טומנין אע"ג שאין כאן מקום של דברים הללו כתבם להריס מכשול מדרך העם וזה שבענין הטמנה אסורים להטמין בדבר המוסיף הבל גזירה שמא יטמין ברמץ ולאו דוקא אם כל ההטמנה בדברים המוסיפים הבל אלא אף אם הטמין קדרה בדבר שאינו מוסיף הבל אם בא להניחה על גבי דבר המוסיף הבל אסור דגרסינן בפרק במה טומנין (דף מז:) קופה שטמן בה אסור להניחה על גבי גפת של זיתים ולא תחתיה מ"ש שהחמירו בהטמנה זו שאין בה איסורא דאורייתא ולגזור גזירה שמא יטמין ברמץ והתירו לשהות על גבי כירה גרופה וקטומה דאתי לידי איסורא דאורייתא אם יחתה בגחלים על האש עצמו לא גזרו וגזרו בגפת ומלח וחול אטו אש די"ל דבהטמנה דוקא החמירו מפני שמגלה דעתו דקפיד עלה שתהא רותחת למחר ולא"ל אם הטמינה על גבי כירה קטומה שאסור אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל כיון שהיא על האש שההטמנה היא שגורמת האיסור כן פי' ר"ת ור"י וכל רבותי שוין בדבר הילכך אם בא ליתן הקדרה על גבי האש אף על פי שהכירה קטומה אסור להטמינה אלא מניחה מגולה וכסויה עליה כמנהגו בחול ורבים טעו בענין הטמנת החמין שמטמינין אותו על גבי כירה קטומה ומכשלה גדולה תחת מקלת העם שטומנין קומקום של מים חמין ליתן לתוך הקדרה בשבת כשהתבשיל מצטמק ופעמים שהאחד אין היד סולדת בו והאחד היס"ב ומתבשל זה עם זה ונמלאו מבשלין בשבת אע"פ [ד] שאין רותחין אם [ג] פסקה כח רתיחתן יש בהן משום בישול: כבר פירשנו במתני' דמחמצן היא החפירה שמשימין בה לוחת כלבים ושורין שם הבגדים ללבנן ומש"ה סגי בג' טפחים ונדיין היא החפירה שנוען ודנין שם הבגדים ומנתזים המים הם רחוק ומש"ה בעי ארבע אמות: [ה] צונמא מותר]. אם כותל זה של אבנים בנוי על גבי סלע אין צריך להרחיק כלל ואפי' טפח דודאי לא יתמסמס ומיהו בכותל לבינים לא מהני צונמא שהרי ה)האבנים עצמן נימוקין והולכין והא דתנן מן הכותל ג' טפחים אפילו בכותל אבנים מיירי ולא קשיא דמתני' בשופכין מי רגלים אבל במשתין סגי בטפח והכי אמרינן בגמרא [דף יט:] והא אנן תנן ואת מי רגלים מן הכותל ג' טפחים בשופכין וכתב ה"ר יונה ז"ל שמעינן מינה דוקא שופכים דמי רגלים אבל שופכי מים אין מרחיקין אותם מן הכותל שלשה טפחים ולא דמי לנברכת הכובסין דקו וקימי אע"ג דבמתני' [דף יח:] תני מי' אושעיה הוה באיך דעתו דהרחקה אפ"ה לא דמי דשאני התם שאינו ממהר להתייבש והלחות כונס בו וזמן מרובה: של חמור. מושב גלגל [ו] היוצרים נקרא חמור על שם שנושא המשא וכן העץ שהמטה מוטלת עליו נקרא חמור כדתנן [כלים פי"ח מ"ג] נקליטי המטה וחמור טהורין וכן תנן [שם פי"ט מ"ג] חמור של נפחים והוא העץ אשר הסדן סומך עליו: [ז] אצטרוביל. הוא העץ אשר סביב הגלגל הנקרא צירקל"י בלע"ז: הקלת. טרמו"י בלע"ז: מאי טריא איכא. טריא נדנוד: משום קלא. משום קול הוא הנדנוד דכתיב ותבקע הארץ לקולם: בליא. שולי התנור שהוא רחב מלמטה טפח יותר מלמעלה וכתבו המפרשים דעובי כותלי התנור מכלל שלשה טפחים כרבנן דלמאתא בירושלמי [בפירקין הל"א] רבנן אמרי מן השפה הפנימית ולחוץ:

מתני' לא יעמיד וכו'. תנורין שלהם שפתחן למעלה צריך להרחיק פיו מן התקרה ד"א שלא תבערנו השלהבת וה"ה בעלייה שלא באנו לתת שיעור למטה אלא מפני התקרה ג' טפחים אבל בתנורין שלנו שפתחן מן הצד מוכח בירושלמי שישעור מעלה כלמטה ג' טפחים דגרסי' התם [פירקין הל"א] היה עשוי כמין [ח] שובך מהו נשמעינה מן הדא ר' יהודה אומר עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח וכירה לאו כמין שובך היא עשויה [ט]ותנור בין מלמטה בין מלמעלה בין מלמטה טפח וכאן נמי בין מלמעלן בין מלמטן שלשה טפחים [י] הנה למדנו שבתנורינו שהם כמין שובך שפתחן מן הצד די בשלשה טפחים למעלה כלמטה: ובכירה טפח בין למעלה בין למטה: [ואם הזיק וכו']. כתב הרב בעל העיטור ז"ל דה"ה לכל הנך דבעי הרחקה אם הזיק אפילו אחר שהרחיק חייב לשלם ומשום דהזיקא דנורא מיגרא לכ"ע הוא ד)דקטינן בה וכן כתב הרא"ש ז"ל שבכלן חייב לשלם חוץ מן היזק הגפת [דף כה:] על ידי סמיכת כותל והיזק [דף כו.] דמנפלי כיתנא שלא היה הסיזק ראוי לבא מכח מעשה אלא על ידי הרוח והגפה לפיכך לא חשיב אלא גרמא בנזקין ופטור ומיהו לדעת הראב"ד ז"ל וכולן לברכה אינו כן ודעת הרמב"ם ז"ל [בפרק ח' מהלכות שכנים] דכל אלו לא בעי חזקה שלש אלא מכיון שראה שעשה בלא הרחקה ושתק מחל והרא"ש זכרונו לברכה כתב [בפ"ק] דבענין חזקת שלש ובטענה. כתב הרמב"ם ז"ל [בפרק ח' מהלכות שכנים] מי שהחזיק בנזק כגון שפתח חלון או אמת המים או לא הרחיק והמחזיק אומר אתה מחלת לי אחר שראית ושתקת ולא מחית והניזק הוא שאומר עכשיו הוא שראיתי ולא ידעתי מקודם או שאמר כשראיתי מחיתי ואתה אמרת עתה ארחיק או אסתור ואתה מדחה אותי יום יום כדי שתקבע חזקה על הנזק בכל אלו וכיוצא בהם על הניזק להביא ראיה ואם לאו ישבע המזיק היסת ויפטר ע"כ: **אם הזיק משלם מה שהזיק.** אף על פי שהרחיק כל השיעורין הללו והכי קיימא לן כתנא קמא דאילו ר"ש הא אוקימנא לה בפרק הבית והעלייה בשיטה דאמרינן התם ר' שמעון בן גמליאל ור' שמעון ור' יהודה כולהו סבירא להו כל שנתנו חכמים שיעור והזיק פטור מלשלם. ומקשינן בגמרא [דף כ.] והתניא בתנור ד' ובכירים ג"ט אמר אביי כי תניא ההיא בנחתומין ותנור דידן ככירה דנחתומין דמי: ט)(מתניתין) בתנור דנחתומין בענין שיעולה טפי מתוך שמסיקים אותו תמיד עובר חומו למטה ושורף אבל למעלה

המחמצן אבל מן הנדיין ארבע אמות תניא נמי הכי נברכת הכובסין ארבע אמות והא אנן תנן שלשה טפחים אלא לאו שמע מינה כרב נחמן ש"מ: ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים וכו': תניא לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חברו אלא אם כן הרחיק ממנו שלשה טפחים במה דברים אמורים בכותל לבינים אבל בכותל של אבנים בכדי שלא יזיק וכמה טפח ושל צונמא מותר (א)(הגה"ה אמר שמואל רקיק אינו ממעט בחלון [א] [א] ותיפוק ליה דמקבל טומאה ודבר המקבל טומאה אינו חוצץ מפני הטומאה כשנילוש במי פירות מיתיבי קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחין בחלון רואין כל שאילו ינטלו ויכולין התבן והגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין תבן הא קא חזי לבהמתו בתיבנא סריא גרוגרות הא קא חזי ליה בשהתריפו האי חבית היכי דמי אי פומיה לבר תיחוץ דכלי חרס אינו מטמא מגבו לא צריכא דפומיה לגו ואיבעית אימא בחבית של מתכת עד כאן): מרחיקין את הריחים וכו': מאי טעמא משום טריא והא דתניא ושל חמור ג' מן האיצטרוביל שהן ארבע מן הקלת התם מאי טריא איכא [ב] משום קלא:

מתני' לא (יעשה) [יעמיד] אדם תנור בתוך הבית אא"כ יש על גביו גובה ארבע אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה ג' טפחים א ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא נאמר כל השיעורין האלו אלא שאם הזיק יהא פטור מלשלם:

גמ' וליתא לדרבי שמעון דהא אוקמה אביי בשיטה בפרק הבית

רש"י

שמחמיצין ומסריחין: **אבל מן הנדיין.** נברכת שכובס ומשפשף בו והמים ניתזין למרחוק צריך להרחיק שם ארבע אמות: **כותל לבינים.** של טיט שנתייבש בחמה והם נימוקים מחמת המים: **וכמה טפח.** מפני שמטשטש הקרקע סמוך ליסוד הכותל: **ושל צונמא.** אם הכותל בנוי על גבי סלע דליכא למיחש לטשטוש מותר לסמוך ממש: **רקיק.** חררה דקה ורכה אינו ממעט החלון שבין בית לבית שיש בו פותח טפח ומת מונח באחת מהן וטומאה בוקעת לצד השני אין רקיק זה ממעט שיעורו מלהוציא טומאה דכיון דלאכילה קאי לא מבטל ליה: **כשנילוש במי פירות.** ואינו אוכל מקבל טומאה אלא אם כן הוכשר במשקה כגון מים ויין וחלב: **גרוגרות.** תאנים יבשים וכגון שלא הוכשרו: **כל שאילו ינטלו.** הקופה או החבית: **ויכולין.** התבן או הגרוגרות לעמוד בפני עצמן: **חוצצין.** בפני הטומאה ואם לאו אין חוצצין שאין החבית והקופה חוצצין מפני שמקבלים טומאה: **בתיבנא סריא.** נרקב: **בשהתריפו.** התליעו: **אי פומא לבר.** לצד הבית שאין המת בתוכו: **ושל חמור.** ריחים של חמור: **אצטרוביל.** הוא מושב הריחים: **מאי טריא איכא.** שהריחים קטנים וקלים הם והקרקע אינו נרעד בגלגולם: **משום קלא.** יש מפרשים משום קול החמור בהנהגתו ויש מפרשים קול הריחים: **מתני' אלא אם כן יש על גביו חלל גובה ד' אמות.** מפני התנור עד התקרה שלא תאחוז האור בקורה: **עד שיהא תחתיו מעזיבה.** של טיט קרקע ג' טפחים שלא יבעיר תחתיו. ועל גביו גובה ד' אמות: **ובכירה.** שהשופתין עליה חרס ואין עושין בתוכו היסק גדול כמו שעושין בתנור: **ואם הזיק.** אחר שהיו שם אלו השיעורין: **משלם מה שהזיק.** ואפילו הכי מעכבין עליו להרחיק כל השיעורין הללו שמא יזיק ואין לו מה ישלם: **גמ' בשיטה.**

מסורת הש"ם

א) כ"ז אינו מהל' הרי"ף ד"ת ב) נ"ל הלבנים וכ"ה בד"ק ג) נ"ל ותימר ד) נ"ל דנקיט ה) נ"ל מתניתא:

* * *

קובץ הגהות

ב"ח (א) נ"ב הפקר:

מא"י [א] נ"ב ותימה אם יבטל ליה מו לא מקבל טומא' כדאמרי' בחולין פיפת שאור שיחדה לישיבה בטלה לה וי"ל דצריך לעשות בו שינוי מעשה תוס': [ב] נ"ב בגמ' אלא משום קלא: [ג] נ"ב פי' כנגדו: [ד] נ"ב נ"ל שכן במקו' שאין: [ה] ושל צונמא כצ"ל: [ו] נ"ב בתוס' גלגל ריחים: [ז] נ"ב ז"ל רש"י אצטרוביל הוא מושב הריחים שבתוך קליפת העץ שינקא. קלת היא האפרכסת שקורין טרומיי"ר: [ח] נ"ב פי' מן הצד: [ט] נ"ב ע"כ:

אנ"ש מהר"ן שפירא [א] דאין לומר שבא להשמיענו דמקבל טומאה ולא אמרי' דבטל דס"ל למקשן בפשיטות אף אם מבטל ליה פשיטא דמקבל טומאה וא"כ מה בא להשמיענו דבכמה משניות שנינו לדבר המקבל טומא' אינו חוצץ ובכתבי בגמ' הארכתי: [ב] ר"ל דכמו שסובר הרא"ש שאין אחד יכול לעכב על חבירו במי שבא לפתוח לרה"ר כן נמי אינו יכול לעכב על חבירו שבא לפתוח חלון על רחבה שלו כמבואר בהאשר"י ובטור ח"מ סי' קנ"ד משום שעדיין אינו מזיק לחבירו מידי וא"כ לסברתו של הרא"ש שסובר בפשיטות דהיכא דאינו יכול למחות דאין לו חזקה א"כ ה"נ בפותח חלון על חורבתו של חבירו אין לו חזקה שהרי לא יוכל למחות בידו ועז"א וכ"כ ר"ח ור"ת ז"ל שאינו יכול למחות ודלא כמו שדקדק הנ"י לעיל שיכול למחות בידו ודו"ק כ"ל: [ג] ור"ל אע"פ שאין רותחין ממש ברתיחה מ"מ אם לא פסקה עדיין כח רתיחתן יש בהן משום בישול וק"ל:

* * *

שלטי הגבורים

א שיעור גובה שעל הכירים אינו מפורש וכ' הרמ"ה שהוא ח' טפחים השליש של שיעור התנור כמו שלמדו שיעור המעזיבה בעלייה הוא בכירה שליש של שיעור התנור כן הוא בגובה של גגה והרשב"א כתב כיון שבכירה לא הוזכר שיעור אלא מן הצד ואין שלהבת עולה ממנה וא"צ להרחיק אלא בשביל החום בין מלמעלה בין מלמטה סגי בג' טפחים ועל כן כתב שיעורו ג"ט וכן נראה להרא"ש שלא תנורים שלנו כיון שהם גדולים צריך להרחיק יותר מד' אמות וה"ר יהודה בגליוני כתב ג"כ כיון שתנור שיש עליו מחילות ואינו יכול לעלות כל כך צריך ד"א גובה כ"ש בכירה שאין עליה מחילות שצריך ד"א ובתנור של נחתומין צריך שיעור גובה בעליה ובכירה של נחתומין ג"ט ואם הזיק אחר שהרחיק כשיעור חייב לשלם ונראה דלפי' כל אדם בביתו חייב להרחיק שיעורין הללו מפני הסכנה שמעכבים עליו וכ"כ ה"ר ישעיה: **ב** כתב ה"ר ישעיה דכל הנך הרחקות שאינו גבי כותל חבירו של לבנים אבל של אבנים יותר בכל אלה וכן יראה מדברי רש"י והר"ר יונה כתב דלפי' בכותל של אבנים נמי מיירי. כתב מהרי"ו לא יחפור אדם בור ולא שיח ולא מערה ולא עשה בריכת מים לשרות בו בגדים לכבוס בצד כותלו של חבירו אא"כ הרחיק מן הכותל ג"ט ובין שהרקום שלנו שהתנורין או לכותל מקום המים או לכותל החדה תלד חבירו כדי שלא יבלעו בו המים ויזיק לחבירו ומקום שהכובס מכה שם על הבגדים כדי שיתלבנו צריך להרחיק ד' אמות מפני שנתזין למרחוק ע"כ ובגמ' מסיק דמכותל גורו שנינו פי' דכל הני מתניין דענין ריחוק מכותל גורו של חבירו ולא איירי ברחיקתו מכותל דעלמה ומ"מ לטור מבואר שצריך להרחיק גם מכותל חבירו דטפי מזיקו הנך חמי רגלים שצריך להרחיקן ג"ט: